

Förskolans uppdrag

Enligt förskolans läroplan ska förskolan vara en miljö som främjar utveckling och lärande, utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Lokalerna och miljöns utformning har stor betydelse för vilken utveckling och lärande som är möjlig hos barnen.

Förskolans läroplan anger att miljön i förskolan ska vara rolig, trygg och lärorik och barnen ska kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen, både utomhus och inomhus och i varierande miljöer.² Med en stimulerande och tillgänglig miljö kan barnen lockas till utforskande och lek inom läroplanens samtliga målområden. Detta ställer krav på en genomtänkt arkitektur av lärmiljöns utformning när det gäller rumsstorlek, färg och form, inredning, öppningar och siktlinjer.³

Byggnaden ska ha en tillgänglig lärmiljö där varje barn utvecklas så långt som möjligt, utifrån målen för utbildningen.⁴

Förskolans läroplan har som mål att möjliggöra god undervisning för alla barn. Utbildningens syfte är att förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barns behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.⁵ Det innebär att undervisning kan pågå hela dagen i alla förskolans miljöer och inte enbart vid specifika tidpunkter, situationer eller rum. Detta ställer höga krav på utformningen av alla förskolans miljöer där barnen vistas.

Barnen i förskolan har rätt till delaktighet och inflytande. Utbildningen ska ta tillvara barnens egna erfarenheter, behov och det de visar intresse för, och det ska ligga till grund för utformningen av miljön.⁶ Därför är det av vikt att det finns rum med miljöer på förskolan där barn själva kan styra över innehållet och utforska och leka på sina egna premisser.⁷

Verksamhetens lokaler, dess fysiska och pedagogiska miljö och det material som ska användas, behöver därför vara innehållsrikt och inbjudande så att det ger möjlighet till såväl skapande och livliga aktiviteter som vila och lugna aktiviteter.⁸

Likvärdighet

Enligt skollagen ska utbildningen vara likvärdig oavsett var i landet den anordnas. Alla barn ska få en utbildning som är utformad och anpassad så att de utvecklas så långt som möjligt.⁹ Hur förskolan utformas har stor inverkan på verksamhetens aktiviteter, till exempel om man har stora gemensamhetsytor som medför mindre avdelningsyta, det påverkar vilka aktiviteter som är möjliga att genomföra. Den fysiska miljön i förskolan ska dels främja barnens utveckling, lärande och välbefinnande, dels underlätta och stödja undervisningen.¹⁰

Utbildningen i förskolan ska planeras och genomföras på ett sådant sätt så att den främjar barnens utveckling, hälsa och välbefinnande.¹¹

Hållbarhet

Utifrån ett hållbarhetsperspektiv behöver förskolans planlösning vara av generell karaktär och inte byggas utifrån någon specifik pedagogik eller statisk barngruppsorganisation. Rum och funktioner ska kunna användas på flera olika sätt och vara lättorienterade, föränderliga och flexibla. Generell karaktär definieras som att förskolor utformas i grunden lika med vissa variationer beroende på förskolans storlek och antal avdelningar. Förskolor som byggs ska vara anpassade för framtiden utifrån ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv.

Livscykel

En byggnad har stor miljöpåverkan under hela sin livstid. Vid en livscykelanalys av byggnadens totala miljö- och klimatpåverkan bör alla steg från råvaruutvinning till rivning av byggnaden tas med. Den största möjligheten att få en så låg miljöpåverkan som möjligt är tidigt i planeringen av projektet. Material med lång livslängd och låg miljöpåverkan samt återbruk är viktigt då det ger lägre miljöpåverkan eftersom produkten redan är tillverkad.¹²

Byggnaden som läromedel

En byggnad kan ge barnen en förståelse för hållbar utveckling genom att se hur olika arbeten utförs i förskolan är ett sätt att få en djupare förståelse av helheten. Ett fönster där barnen kan se vad som pågår i förskolans kök, att få ta del av källsortering av avfall och matavfall kan underlätta förståelsen av helheten.¹³

En positiv framtidstro ska prägla utbildningen. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att tillägna sig ett ekologiskt och varsamt förhållningssätt till sin omgivande miljö och natur och samhälle.¹⁴

Klimatanpassning

En framtidssäker förskola är anpassningsbar, inte enbart för omstrukturering inom verksamheten, utan också för ett förändrat klimat. Framtidens byggnader måste klara köldperioder, värmeböljor, torka, häftiga skyfall och stora snömängder (egen anmärkning). Byggnaden bör därför till exempel ta hänsyn till dagvattenhantering för att undvika översvämning och vattenskador.¹⁵

Globala målen Agenda 2030

De 17 globala målen är beslutade av alla FN:s medlemsstater för att uppnå fyra övergripande mål till 2030 varav ett är att bekämpa klimatförändringarna.

Umeå kommun har flera beslutade mål på miljömrådet, 2020 fastställdes kommunens miljömål.

De 17 globala målen som är beslutade av FN:s medlemsstater

De har fem fokusområden, Klimat, Biologisk mångfald, Vatten, God bebyggd miljö och Gifrfri miljö. Arbetet med dem bidrar till måluppfyllelse av de ekologiska globala och nationella miljömålen.

Flera av målen berör förskolan bland annat "Kemikaliesmarta förskolor". Att vara kemikaliesmart försko-

la innebär bland annat att minska de tillfällen då barn utsätts för farliga kemikalier i sin vardag på förskolan genom att se över och rensar bort pedagogiskt material, leksaker, möbler som innehåller farliga kemikalier.¹⁶

Tillgänglighet

Miljön ska vara tillgänglig för alla barn och inspirera dem att samspela och att utforska omvärlden samt stödja barnens utveckling, lärande, lek och kommunikation.¹⁷

Tillgänglighet i förskola handlar om att alla barn ska ges tillgång till och möjlighet att ta del av lärande och gemenskap i hela lärmiljön. Om lärmiljön inte är tillgänglig är det svårt för barn att vara delaktiga fullt ut. Varje barn måste få möjlighet att vara delaktig och uttrycka sina åsikter om sitt lärande och om hur undervisningen ska utformas. För att ge bästa förutsättningar till delaktighet bör mångfalden av material och aktiviteter göras valbara för alla, detta kan förstärkas genom exempelvis symboler och bildstöd.¹⁸

Barnets utbildning ska syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga.¹⁹

Förskolans inne- och utemiljöer ska ge lokalmässiga förutsättningar för barns lärande och utveckling oavsett barns funktionsförmåga. Förskolans inne- och utemiljö ska vara "begripliga", lättorienterade och tydliga utifrån ett inkluderingsperspektiv. Lokalerna ska ha genomtänkta rumssamband så att flödet mellan olika aktiviteter underlättas. Hänsyn ska tas till barn som av olika anledningar behöver mer ledning och stimulans eller särskilt stöd, vid utformandet av förskolans lokaler.²⁰

Lokalerna ska erbjuda överblickbarhet inom avdelningens rum. Dörrar med glasruta, glaspartier eller fönster ger en känsla av överblickbarhet för både barn och personal, det ska gå att se vad som pågår i ett angränsande rum utan att behöva gå in. Fönsterbröstning i alla rum där barnen vistas ska företrädesvis utformas så att barnen kan se ut genom fönstren. De barn som har behov av begränsade visuella intryck

behövs det tas särskild hänsyn till. Det bör finnas möjlighet att skärma av i anslutning till fönsterpartier. Det är viktigt för personal att kunna ha visuell kontakt mellan varandra när de är i olika rum för både barns och medarbetares trygghet. Utifrån alla barns behov ska personalen ha överblick i alla rum på avdelningen för att kunna hålla tillsyn och ansvar för barngruppen.

Material ska finnas tillgängligt och tydligt visa var det finns att tillgå så att barn själva kan välja vad de vill göra utifrån vad de för tillfället visar intresse för. Barn ska så långt det är möjligt kunna vara självständiga i olika situationer under förskoledagen. Om materialet inte är tillgängligt kan barnens möjlighet till variation begränsas. Utifrån ett städbarhetsperspektiv ska materialet förvaras i ändamålsenlig förvaring som går att tillsluta. Väggytor för information, dokumentation och barnens alster ska iordningställas för att erbjuda barnen perceptuell tydlighet och "intryckslugn".

Funktionalitet

Förskolans planlösning ska stödja flöden av barn och personal vid olika aktiviteter. Alla rumsytor som barnen har tillgång till ska kunna användas av dem under hela dagen. Flexibilitet och dubbelanvändning ska eftersträvas. Samnyttjande av något/några rum mellan två avdelningar för att öka graden av användbarhet är att föredra. Exempel på detta är att två avdelningar delar på ett "flexibelt rum".²¹ Lokalerna ska stödja och möjliggöra effektiv användning av personalresurser, det vill säga att rum och funktioner finns i eller nära avdelningen. Närheten medför att personal har överblick över barnen och vid behov snabbt kunna ta sig från en plats till en annan, därför bör kapprum finnas i anslutning till avdelningen.